

sovjetska mornarica operisala je u globalnim okvirima. Avganistan je bio izraz dinamičke vojne ofanzive, a Sovjeti su pomagali Etiopiju, Angolu, Vijetnam i Nikaragvu. Status super sile bio je jednodimenzionalan, jer sveopšte vojno prisustvo u svetu nije pratilo odgovarajuće ekonomsko prisustvo. Ipak su prioritet vojne industrije u SSSR-u sa najboljim kadrovima i razvoj vojne tehnologije omogućavali centralizovanoj ekonomiji da uspešno konkuriše u trci oko naoružanja u svetu. Vremenom je konkurenciju bilo sve teže održavati, a od kasnih 1970-ih uočljivo je jasno zaostajanje naročito u elektronski računarima. U isto vreme na svetskom tržištu opala je cena nafte, a SSSR je, snabdevajući lager jeftinom naftom, istovremeno morao da kupuje žitarice.

Sredinom 1980-ih američke navođene senzorske rakete Pershing II obelodanile su zaostajanje sovjetske tehnologije. Američka nadmoć pokazana je u Libanu gde su Izraelci elektronskim novim oružjem svladali sirijsku vazдушnu odbranu naoružanu sovjetskim odbranbenim sistemima i oborili više od 80 sirijskih migova bez gubitaka. U toj situaciji Regan otvara program Strateške defanzivne inicijative SDI (tzv "zvezdani rat") na bazi visoke tehnologije, koji je pretio da neutrališe sovjetski paritet u nuklearnom naoružanju. Trebalo je nastaviti trku u naoružanju, ali industrijska osnova SSSR-a nije bila kdra da podrži visoku tehnologiju vojnog sektora. Čim je poljuljan status vojne super sile, počeo je da opada značaj vojne pretnje u sovjetskoj spoljnoj politici. U regionalnim sukobima uloga sovjetske vojske još uvek je bila velika, ali su SAD sada mogle neutralisati sovjetsku pretnju u udaljenim područjima koja su strepela od sovjeta (na Dalekom istoku oživljava ekonomija, a Evropa se brže okreće integraciji) (Corcoran 1990).

Vojno zaostajanje pokrenulo je druge erozivne procese: opadanje prestiža SSSR-a u svetu i unutar zemlje. U Evropi se osećalo ignorisanje sovjetske moći. Vojni neuspesi u Avganistanu razotkrili su slabosti vojno-ekonomskog sektora: visoki troškovi intervencije, zaoštavanje odnosa sa Zapadom i slabljenje sovjetskog uticaja na Bliskom Istoku. Od sredine 1980-ih pobunjenici u Avganistanu dobijaju modernije naoružanje. Ručni protivavionski Stingeri menjaju karakter rata jer povećavaju sovjetske visoke troškove rata zbog vlastitih oborenih aviona. Neuspesi u Avganistanu bili su jedan od razloga što sovjeti nisu intervenisali u Poljskoj 1980/81. Avganistan je jasno pokazao da je lakše početi nego okončati rat. Politburo je počeo da sumnja u uspeh eventualne invazije na Poljsku, a sve se manje razmišljalo o složenom napadu na Zapadnu Evropu. Teškoće u Avganistanu nisu ostale nezapažene. U SSSR-u nevojni personal počeo se autoritativno mešati u vojne poslove, a unutrašnje posledice nepopularnog rata bivale su vidljivije. Službeno pravdanje rata gubilo je uverljivost kada su počeli stizati kovčezi sa mrtvim vojnicima, a hiljade veterana vraćalo se sa pričama o neuspešnom ratu (slično vijetnamskim veteranima u SAD). Ako ekonomske posledice rata i nisu bile javno poznate, ljudski gubici jesu. Opadala je javna podrška vojsci, pa je bilo i otpora mobilizaciji 1990. prilikom rata u Azerbejdžanu. Polovinom 1980-ih situacija se više nije mogla ignorisati. Uspon ekonomije bio je nužan kako za standard tako i za održanje vojne ravnoteže. Sovjetska spoljna politika počinje da ističe mir kao cilj jer su SSSR-u bili potrebni žito, tehnologija i krediti.

Od polovine 1980-ih perestrojka osigurava kontrolu političara nad armijom, što se završilo povlačenjem iz Avganistana, smanjenjem vojnog budžeta, isticanjem odbranbenog karaktera vojne doktrine i temeljnom izmenom istočnoevropskih političkih i vojnih ustanova. Gorbačov je postupno smenio gotovo čitav vojni vrh, a vojska je ponovo